

УДК 821.161.2-1/-9.09“18/19”І.Франко:81’255.4

ІНШОМОВНИЙ ДИСКУРС ІВАНА ФРАНКА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ

Іван ТЕПЛИЙ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра іноземних мов для гуманітарних факультетів,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79005,
e-mail: i_teplyi@rambler.ru*

Висвітлено проблему концептуалізації іншомовного дискурсу І. Франка. Підкреслено, що тема вимагає синтетичного підходу, властивого багатьом працям І. Франка, насамперед його докторській дисертації. З іншого боку, такий підхід дає можливість звести воедино все мовне розмаїття перекладацького та, загалом, творчого доробку І. Франка насамперед з теоретичного погляду в усьому багатстві стилів – наукового, публіцистичного та художнього. У такому разі жодна важлива праця І. Франка на цю тематику, малоюмовірно, що вислизне з-під уваги дослідника.

Ключові слова: концепція, дискурс, синтез, переклад, рецепція, міжтекстуальність.

“В “Записках”, – писав І. Франко до А. Кримського 14 січня 1896 року, – я друкую “Варлаама”. Чи посуну далеко наперед науку про сю повість – сього не знаю, а бодай звезду докупи все важніше, що досі зроблено на сьому полі, і провірю важніші здобутки. Жаль, що я не орієнталіст!” (Лист до А. Кримського (Львів, 14 січня 1896 р.) [121, т. 50, с. 69]. Ці слова І. Франка можна з повним правом винести в епіграф пропонованої розвідки.

Сам І. Франко як дослідник, насамперед автор дисертації про Варлаама і Йоасафа (“Варлаам і Йоасаф – старохристиянський духовний роман і його літературна історія”) [123], обстоював ідею синтетичного дослідження. По-друге, загальновідомо, І. Франко – “цілий чоловік”. Отже, як можна досліджувати його іншомовну спадщину без врахування такої обставини? Ця ідея зримо, як на мене, проглядає у листі до А. Кримського (Львів, 7 жовтня 1893 р.), де 37-річний І. Франко дораджував 22-річному А. Кримському: “Ваш намір – покинути белетристику і віддатися праці над укр[аїнською] філологією не дуже мене тішить, хоч Ваша стаття¹ в спорі Чайченка contra (проти. – І. Т.) галичан показує Вашу здатність до філології. Та все-таки мені здається, що Ви вменшуйте себе, думаючи, що белетриста з Вас не буде, а, з другого боку, я боюсь, що, пішовши слідом за Житецьким, Ви влізете в яку-небудь спеціальну нору філологічну, як той шедрінський премудрий ковбель, і то в пору, коли українське діло потребує не мудрих ковблів, але смілих і рухливих шук та кленів, котрі б усюди

¹ Йдеться про статтю А. Кримського “Наша язикова скрута та спосіб зарадити лихові” (“Зоря”, 1891, №24), надруковану під псевдонімом “А. Хванько” [121, т. 49, с. 725].

плавали, усюди виявляли життя та будили других до життя. А на Україні, крім Чайченка і Вас, таких людей поки що нема, та й хто зна, чи швидко й будуть: помре Чайченко¹, заховається Ви в філологічну нору – і запанує знов мертва тиша. Я не маю нічого проти того, щоб Ви з часом зробилися спеціалістом – чи філологом, чи чим хочете, та все-таки мені здається, що спеціаліст уже не ц і л и й ч о л о в і к, се вже машина, пристосована до одної тільки роботи. Значить, не обрізуйте себе завчасно! Жийте повним духовним життям, доки живеться, давайте волю своїм поривам, доки вони у Вас молоді, сильні та здорові, доки рвуть Вас вони на загальне, добре діло. Прийде час, життя поб'є і поморозить Вас – виспеціалізує так, що й не раді будете, то тоді лізьте в філологію по слідах Житецького чи хоч би й Михальчука! Се моя неміродайна думка, виведена з мого власного досвіду” [121, т. 49, с. 423–424]. У цих словах – і громадянська позиція І. Франка як будівничого Української держави у найширшому розумінні слова, включно з політичним, культурологічним, філософським, літературним, науковим, зокрема, мово- і термінознавчим аспектом, врешті, перекладацьким і перекладознавчим.

По-третє, настає час, коли наукова проблема визріває до такого стану, що її потрібно синтезувати, узагальнити. Було би найдоцільніше, якби за таке дослідження взявся один дослідник, виконавши його під одним кутом зору. Це мала би бути інтегративна робота, котра поєднала би як перекладацький та перекладознавчий доробок І. Франка (у найширшому розумінні, включно з переспівами, адаптаціями, філіаціями та іншими формами засвоєння чужоземного тексту), так і сучасний стан його наукового осмислення (сучасні теорії, гіпотези, концепції, що якнайвичерпніше пояснили б цю гігантську культуротворчу спадщину). Як засвідчує аналіз науково-критичних джерел, напрацьовань у цій сфері загалом, виконати це завдання дослідникам, які працюють розрізнено, просто неможливо, адже тоді потрібно чекати “з моря погоди”, тобто здатися на волю випадку або ж питати один у одного, як ото у Т. Шевченка: “Чи діждемося Вашингтона...?”. Навряд чи істотно допоможе й колективна монографія: не так вже й просто зібрати “команду”, а, по-друге, це мав би бути колектив однодумців, що мало ймовірно і що показує понад 100-літній вже досвід франкознавчих досліджень, започаткованих таки у Львівському університеті (О. Огоновський): “Однак франкознавство як окрему галузь української філологічної науки започатковує професор Львівського університету Омелян Огоновський [...]. Розділ Ом. Огоновського в його “Історії літератури руської” про І. Франка нараховує 150 сторінок друку. Уперше в літературознавстві значну увагу професор приділив формуванню літературних та літературно-критичних поглядів свого студента” [20, с. 33]. Термін виник фактично у 1886–1894 роках, коли О. Огоновський писав “Історію літератури руської”, а “прижиттєве франкознавство” (М. Гнатюк) припадає на “1880-ті роки – 1916)” [20, с. 33].

Отже, виконувати цей свого роду “заповіт” належало б одному дослідникові, який поєднав би в собі літературознавця, мовознавця, перекладознавця, врешті – перекладача, знавця інших мов, словом – гуманітарія у якомога ширшому розумінні слова, а ще краще – якби такий дослідник був “цілим чоловіком”. Робота, з огляду на її проблематику, виходить на порівняльно-літературознавчі обрії: йдеться про іншомовний текст

¹ Б. Грінченко (псевдонім – Чайченко) хворів тоді на сухоти [121, т. 49, с. 725].

І. Франка (тут би й ужити термін “дискурс”), а не просто переклад, хоч він і становить серцевину проблеми, адже є провідною формою засвоєння чужоземного тексту [16; 53].

Потрібно, зважаючи на все викладене, провести суцільний огляд, а згодом і розбір праць І. Франка на згадану проблематику – і як тут працювати різним дослідникам, хай навіть і двом? Тому потрібен макроаналіз. Певна річ, мікроаналіз аж ніяк не виключається, однак провідної ролі в такій роботі відіграти не може.

Отже, “Франкознавчий дискурс” як передусім синтетична (точніше ж – синтетично-аналітична) праця мав би охопити подану нижче проблематику: І. Доробок І. Франка у галузі перекладацтва й перекладознавства, ширше – інших видів роботи зі засвоєння іншомовного тексту, зокрема наслідувань з Й.-В. Гете, О. Пушкіна, О. Толстого [114; 121, т. 3, с. 316; 318–324]. ІІ. Осмислення цього доробку як у працях самого І. Франка (“Перекладознавча концепція І. Франка” та “Творчий метод І. Франка-перекладача”, розглянутий у контексті його багатогранної діяльності [108; 113], “Форми засвоєння іншомовного тексту у контексті його діяльності”) [53, с. 193 та ін.; 114], так і в сучасних дослідженнях (Порівняльне літературознавство. Історія перекладацької думки в Європі. Теорія полісистем. Лінгвокраїнознавча концепція слова. Теорія інтерпретації [див.: 103]). ІІІ. “Зів’яле листя” Івана Франка англійською мовою: проблеми перекладу як творче застосування перекладознавчої спадщини І. Франка. Що стосується другого розділу, а радше – відділу, то “провідною зіркою” світило б нам оце міркування І. Денисюка: “Франко – універсальний геній, невичерпний атом, і заглиблення у його гігантську спадщину за допомогою *відточеного по-сучасному дослідницького інструментарію* (курсив мій. – І. Т.) неодмінно дасть коштовні перли” [30, с. 18].

Цю проблему має розглянути один дослідник, який володів би (більш чи менш) усіма мовами, що ними користувався І. Франко, і під одним кутом зору – порівняльно-літературознавчим чи то перекладознавчим – дослідив зазначену тему. З цієї, власне, причини поза увагою дослідників тривалий час була неочіненна розвідка І. Франка “Рецензія на чеські переклади творів Тараса Шевченка”, а також “Поема про сотворення світу” [109; 121, т. 29, с. 492–544]: йшлося ж бо про поділ за “мовною ознакою”: англістика, германістика, романістика, полоністика, богемістика та інші “дискурси” подібного роду, великою мірою залежні від інтересів дослідника відповідної галузі. А якщо такого збігу інтересів дослідника і потреб дослідження немає? Що ж тоді? Отже, настав час синтезувати досить численні вже напрацювання у відповідних “мовно-літературних” сферах (“Іван Франко і німецька література”, “Іван Франко і польська література” та ін.) і, з урахуванням найважливіших літературознавчих, мовознавчих, перекладознавчих, культурознавчих концепцій (ширше – концепцій сучасної гуманітаристики) дослідити цю вагому проблему. Ніяк не можна оминати увагою й фундаментальних досліджень Я. Ривкіса, І. Журавської, Є. Новосядлої та ін., виконаних у порівняльно-літературознавчому чи “міжлітературному” ракурсі, однак з різних причин – насамперед часових – застарілих, виконаних у заздалегідь обмежених координатах свого часу, апріорно заданої парадигми дослідження, відсутності творчої свободи, можливості повнокровного обміну думок у міжнародному вимірі [33; 39; 82; 97]. Хай і у вигляді “Нарисів...”, проте вельми ґрунтовним видається дослідження М. Москаленка [79].

Перекладацька творчість І. Франка – епохальне філософське, культурологічне, літературознавче явище не тільки української, а й світової гуманітаристики [4]. Говорячи про Франка-перекладача, не можемо не зважити на тонке спостереження відомого германіста, культуролога, знаного фахівця у галузі дискурсознавства К. Кусько: “На основі праць В. Дорошенка, В. Жили, Л. Рудницького та інших дослідників, а головне – на основі перекладів самого Франка, доходимо висновку, що наш Каменярь глибоко відчув, пережив і якісно передав думки та почуття великого німецького поета. Цьому сприяло також те, що Франко досконало знав німецьку мову і був духовно і поетично близьким Гете, хоча жив в інший час, в іншій країні. Важливо, що обох їх об’єднувало прагнення реалізувати у своєму житті і творчості загальнолюдські гуманістичні ідеали” [68, с. 23–24]. До слова, з нагоди виходу в світ 1882 року повного перекладу першої частини “Фауста” Й.-В. Гете – першого значущого перекладного твору І. Франка – М. Драгоманов писав у Женевському часописі “Вольне слово”, № 31 (подаємо у перекладі українською): “Ще 1880 року друкувались у газеті “Правда” деякі глави із “Фауста” в перекладі українською мовою. Днями вийшов з друку у Львові повний переклад першої частини цього великого твору найвидатнішого із поетів світу. Перекладачу п. Іванові Франку належить честь довести московським націоналістам, а разом з ними й усім великоруським літераторам, що **українська мова в багатстві, витонченості та гнучкості форм не поступається жодній** (вирізнення ред. – І. Т.) із сучасних літературних мов слов’янства, і не така бідна, щоб нею важко було перекладати глибину філософської думки і відтворити високохудожні образи. Це – не мова тільки простолюддя, як запевняють московські неуки, а **мова цілої нації** (вирізнення ред. – І. Т.), політична майбутність якої ще попереду, **але чие місце на право самостійного розвитку** (вирізнення ред. – І. Т.) серед цивілізованих народів **уже завойоване не може бути зайняте ніким іншим**” (вирізнення ред. – І. Т.) [37, с. 2].

Водночас, “досліджуючи сторінки життя і діяльності І. Франка, важливо збагнути великий внесок цього українського поета і мислителя в скарбницю світової літератури, у розробку й актуалізацію культурологічних творчих тенденцій, зокрема у системі міжкультурних відносин на творчій базі різних народів і країн. Саме таку *дискурсну методологію* (курсив мій. – І. Т.) простежуємо в літературно-поетичній і політичній діяльності І. Франка – поета, прозаїка, літературознавця і перекладача, а також визначного громадського діяча” [69, с. 494]. Отже, дискурсну методологію належить глумачити в окресленому вище сенсі. Конструктивним, з цього погляду, є й подане нижче означення “дискурсу” з відомої колективної монографії, яку редагувала К. Кусько: “Дискурс – це не лише відповідно логічно скомпонований і прагматично орієнтований текст, а й водночас текст (усний чи письмовий) з конкретною когнітивною, антропологічно зумовленою семантикою” [32, с. 29]. Ми користуємося поняттям “дискурс” на позначення ширшого, глобальнішого поняття, яке у більшому діапазоні щільніше пов’язане з нефілологічними категоріями, як-от: логіки, філософії, соціології, психології та інших наук [32, с. 31]. У мовознавчому сенсі дискурс означає *відрізок мови, більший за речення*. Це текст, який складається з комунікативних одиниць мови, текст у сукупності з екстралінгвістичними чинниками: прагматичними,

соціокультурними, психологічними, текст, взятий у подієвому значенні, мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія [32, с. 182]. Загалом же термін “дискурс – це наділений значенням фрагмент усної або писемної мови: фрагмент мови, що віддзеркалює соціальну епістемологічну та риторичну практику групи або спроможність мови віддзеркалювати й обмежувати цю практику в групі, в також впливати на неї” [38, с. 126]. Найважливішими особливостями дискурсу є поєднання мовного і позамовного в комунікації з усним спілкуванням як обов’язковим компонентом. Види дискурсу співвідносяться з функціональними стилями як сферами комунікації, а частково і як характером комунікації (спонтанний, підготований, офіційний, неофіційний), а його різновиди більшою мірою відповідають жанрам. Стили, дискурс, жанри матеріалізуються в тексті, який може набувати звукового, рукописного, друкованого, а то й електронного вигляду [12, с. 11; 14]. Спершу переважав “текстовий” підхід до “дискурсу”, що зумовлювало низку непорозумінь: “текст” і “дискурс” як синоніми → “текст” як письмове фіксування, а “дискурс” як усна реалізація мовленнєвих утворень → “дискурс” як “надтекстове” поняття, що інтегрує не тільки саме повідомлення (текст), а й решту компонентів комунікативної моделі (адресант, адресат, код, канал, контекст). Згодом, поступово розмежовуючи дискурсний аналіз, особливо у працях Ван Дейка, “текст” починають розуміти як абстрактну, формальну конструкцію, а “дискурс” – як його конкретну актуалізацію, що постала як результат ментальних процесів та екстралінгвістичних чинників [3; 6, с. 118–119]. Таке розуміння дискурсу вважаємо підходящим для характеристики величезного творчого перекладацького доробку І. Франка, ширше – його невисипущої діяльності, у якій “на першому плані для Франка завжди була *турбота про розширення обріїв рідної культури і поглиблення питомого інтелекту*” (курсив наш. – І. Т.) [71, с. 416–417], *оптимально здійснювана акультурація інокультурних цінностей як гарантія “національного самопорятунку”* (курсив наш. – І. Т.) [73, с. 95–121]. Це – з погляду широкого філософсько-культурознавчого підходу в оцінці перекладацької, зокрема, діяльності І. Франка [89].

Є й протилежна позиція: Серед дев’яти моментів, що їх насамперед – на думку А. Науменка – не повинен вбачати філолог у художньому творі, є й (п’ятий у цій “ієрархії”. – І. Т.) “не модний сьогодні малозрозумілий дискурс, який нічого нового не дає ані мовознавству, ані літературознавству зокрема, ані філології взагалі” [80, с. 312]. Не ігноруючи й таких застережень, все-таки вважаємо, що це поняття дасть змогу охопити й описати іншомовний доробок І. Франка: перекладацький (у найширшому розумінні слова: від власне перекладів до переспівів, парафраз, явищ інтертекстуальності та ін.), автоперекладацький (твори, написані спершу польською чи німецькою мовами, а згодом – “переписані” українською: йдеться про автопереклади) [109; 114], науковий переклад І. Франка [115], перекладознавчий доробок І. Франка, його наукові концепції на аналогічну чи споріднену тематику [103; 109].

Творчість Франка-перекладача та перекладознавця здавна є предметом дослідження (Є. Новосядла, О. Домбровський, В. Рагойша, Р. Зорівчак та ін.) однак систематичної роботи, яка зводила б воедино усю перекладацьку спадщину І. Франка

та його перекладознавчі погляди, в українському літературознавстві ще немає. На жаль, і зараз можна повторити слова О. Мороза, написані понад 45 років тому: “Мало сказано про Франка як перекладача. Не можна нарікати, що цій проблемі не приділяється увага. Перші розвідки з’явилися ще в 30-х роках минулого століття, а потім довготривалу мовчанку порушив Ю. Кобилецький у 1941 р. У повоєнний період до цього питання зверталися Ю. Ступак, М. Шаповалова, М. Білик, А. Кулінич, О. Фінкель, Я. Ярема, Ф. Неборячок, О. Домбровський, Т. Пачовський та інші, але жаль, що й досі немає праці, в якій би всебічно і глибоко була досліджена ця важлива проблема” [78, с. 14]. Ще до Ю. Кобилецького, хай і в межах статті, або, радше, розвідки, зробив досить успішну спробу порушити цю мовчанку В. Коптілов [58]. Досі актуальними залишаються й подані нижче думки, висловлені вже як у дні роботи Міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО “Іван Франко і світова культура” (1986 року) [47, с. 300], так і під час роботи Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-літньому ювілеєві Каменяря: “Перекладознавчі студії І. Франка стимулювали зростання перекладацької майстерності його сучасників. Вони зберігають своє значення і сьогодні, допомагаючи успішно розв’язувати актуальні питання українського перекладознавства. На жаль, тема “Іван Франко як перекладознавець” опрацьована аж ніяк недостатньо. Настав час подумати над солідною монографією на цю тему, а також коментованою збіркою Франкових висловлювань про мистецтво перекладу та про окремих українських перекладачів. Історія не пробачить нам байдужості та зволікання” [49, с. 1024].

Про те, в яку “перекладацьку” епоху працював І. Франко, дає уявлення брошура С. Подолинського: “Важливо зауважити, що “у другій половині XIX ст. переклад суспільно-політичної літератури розумівся значною мірою як переклад з пристосуванням до місцевих умов і відповідною переробкою оригіналу до понять і уявлень читачів. Прикладом цього може бути брошура С. Подолинського (“Про багатство та бідність. Розмова перша”. – *I. T.*), видана 1876 року і перекладена білоруською мовою (1881 року. – *I. T.*). У брошурі вказано, що “тільки тоді багатство і бідність зникнуть і заміняться рівністю між людьми: коли бідні люди всюди визнають, звідкіль іде теперішня нерівність. А для того треба, щоб казка про багатство і бідність проповідувалась разом на всіх мовах бідних людей” [цит. за: 5, с. 16]. Унаслідок цього переклад відповідно пристосовували для читачів, міняли в тексті національно-етнографічний фон, обстановку і навіть імена дійових осіб [...]. В білоруському перекладі змінено ім’я дійової особи Михайла Крутя на Кастуся і його зовнішній вигляд, повністю наведено прислів’я, яке в оригіналі має скорочену форму: “Правду кажуть люди, що попівські очі заздрі” (укр.) – “Правду кажуть люди, що попові очі завидуючі, а руки загребуші” (білор.) [...]. Зміни осіб, назв міста (Києва на Вільно), загального фону спостерігаємо і в дальшому викладі тексту” [5, с. 16–17]. Що більше, “у білоруському перекладі подається не український, а відповідний білоруський фон з заміною сахарні залізницею. У білоруському перекладі докладно описано нужденний вигляд змучених на будівництві залізниці білоруських робітників, чого нема в українському перекладі, де розповідається, що робітники прийшли з сахарні о першій годині ночі, варять собі вечерю. Серед гурту людей виділяється постать діда з “довгою мало не до пояса сивою, аж білою бородою” [5, с. 16]. Загалом

же, “написана українською мовою для українських робітників і селян, вона була потім перероблена і перекладена для поляків і названа “Opowiadanie starego gospodarza”. У 1881-му році її видано білоруською мовою. Видавці відзначали, що готується *переклад* (курсив мій. – *I. T.*) литовсько-жмудською і молдавською мовами” [5, с. 16]. Отже, таким було розуміння перекладу в епоху, коли жив і творив І. Франко (“переклад суспільно-політичної літератури спершу мав характер переказу, переробки тексту оригіналу, пристосування його до певних місцевих умов” [5, с. 17]) і приклад, що його наводить дослідник, судячи з усього, – типовий. “Сучасне розуміння перекладу суспільно-політичної літератури не дозволяє такого поводження з оригіналом. Текст оригіналу при перекладі не пристосовується для розуміння людей з різною освітою і практичним досвідом життя, не спрощується, а зберігається історичний, етнографічний і національний колорит оригіналу” [5, с. 17]. Правдива суть перекладу, що її нам явив Ціцерон, як не парадоксально, ще 46 року до нашої ери [128, с. 386] (“Переклав я їх, (промови Есхіна та Демосфена. – *I. T.*) однак, не як тлумач, а як оратор: я зберіг і думки, і їхню будову – їхню фізіономію, так би мовити – проте у доборі слів керувався умовами нашої мови. При тім я не мав потреби перекладати слово в слово, а лише відтворював у загальній сукупності зміст і силу окремих слів; я гадав, що читач вимагатиме від мене точності не за рахунком, а – якщо можна так висловитися – за вагою”) стала керівництвом до дії порівняно недавно і великою мірою завдяки діяльності І. Франка.

Досить повно описано відповідні перекладацькі (попутно – й перекладознавчі) дискурси І. Франка за “мовно-літературною” ознакою, маємо добрі зразки аналізу, мікроаналізу перекладних творів, перекладених текстів, наукового викладу загалом: англomовний дискурс [15; 31; 50; 52, с. 1056–1060, 1070–1083, 1103–1117, 1126–1136; 56; 57; 63–65; 82], дискурс античності [14; 41; 128], німецькомовний дискурс [7–11; 18; 19; 29; 37; 40; 43–44; 68; 83; 99–100; 102; 120; 121, т. 10, с. 397–414; 130; 132; 134–135], франкомовний дискурс [61; 62; 81; 84–88; 129], італомовний дискурс, головно, дантознавство [1; 33–36], польськомовний дискурс [90–94; 126–127], російськомовний дискурс [67; 96; 118], сербськомовний дискурс [21–23; 26–28; 51; 66; 122], чеськомовний дискурс [24; 42; 72; 133]. Цим, вельми довгим, однак не повним, переліком літератури не вичерпується багатство дискурсів, до яких, підкреслюємо, належать не лише переклади, а й критичні матеріали до них, як самого І. Франка, так й інших дослідників: болгарськомовний [25; 75; 76], сходознавчий [13; 60; 70; 74], дискурс давньоруської літератури, передусім “Слово о полку Ігоревім” [94; 117], поезія і фольклор народів світу [2; 98] та ін. – всього 25 таких дискурсів (у квадратних дужках подаємо лише найпоказовіші дослідження щодо “дискурсів”, які представляють не згадані ще літератури) [54; 77; 95; 101; 121, т. 10; 119].

“Мовний” бар’єр, однак, дається хоч так чи сяк взнаки: йдеться ж бо про І. Франка – “цілого чоловіка”! Звідси – й потреба такої *par excellence* синтетичної праці, свого роду “погляд зверху”. Перелік зробленого у конкретних сферах вражає, що, врешті, виказує бібліографічна частина самого дослідження, проте ця праця мала б охопити й таку проблематику: перекладацький доробок у науковому стилі, переклад Святого Письма, звідси – перекладознавча концепція І. Франка, в тім числі творчий метод Фран-

ка-перекладача, інші форми засвоєння іншомовного тексту, перекладознавча проблематика в епістолярії І. Франка [59], врешті, застосування “відточеного по-сучасному дослідницького інструментарію” (Теорія полісистем [131], лінгвокраїнознавча концепція слова [17], теорія інтерпретації [103]), творчий розвиток перекладознавчої концепції І. Франка на матеріалі перекладу “Зів’ялого листя” англійською мовою [104–107; 110–112; 116].

Іншомовний текст І. Франка – проблема, що здавна хвилює наукову громадськість, зокрема франкознавчу. Їй так чи інакше приділяли увагу, однак дослідження, які виконали різні автори, не могли охопити хоча б усі найважливіші праці І. Франка у цій галузі, через що низка важливих науково-критичних, – головню перекладознавчих, – праць опинялася на узбіччі франкознавчих досліджень і, відповідно, не давала уявлення щодо повноти обсягу дослідженого у царині франкознавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Алексєєнко О. Б.* “Божественна комедія” Данте : передмова / О. Б. Алексєєнко // Данте Аліг’єрі. Божественна комедія : поема / Аліг’єрі Данте ; перекл. з укр. і коментарі Є. Дроб’язка. – Х. : Фоліо, 2006. – С. 3–20 (Б-ка світ. л-ри).
2. Алфавітний покажчик художніх перекладів та переспівів // Франко І. Збір. творів : у 50 т. Довідковий том / І. Франко ; упоряд. О. Я. Безпальчук та ін. ; ред. О. О. Білявська. – К. : Наукова думка, 1988 – С. 21–41.
3. *Ануфрієва Н.* Дискурсивна практика Івана Франка як перекладача / Н. Ануфрієва // Рецептивні моделі творчості Івана Франка : зб. наук. праць на пошану професора Романа Гром’яка з нагоди його 70-ліття / за ред. проф. М. П. Ткачука. – Тернопіль : ТНПУ, 2007. – С. 242–253.
4. *Баган О.* Жрець інтелектуалізму / О. Баган // Франко І. Вибрані твори : у 3-х т. Т. 3 : Літературознавство, публіцистика / І. Франко ; ред. колегія: Скотний В. та ін. ; упор. Баган О. – Дрогобич : Коло, 2004. – С. 5–26.
5. *Багмут Й. А.* Проблеми перекладу суспільно-політичної літератури українською мовою : монографія / Й. А. Багмут ; відп. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодід – К. : Наукова думка, 1968. – 300 с.
6. *Бакърджиева Г.* Терминът дискурс / Г. Бакърджиева // Славистика II : по случай XIII Международен конгрес на славистите в Любляна, 2003. – Пловдив : Пловдивско университетско издателство. Пловдив. ун-т “Паисий Хилендарски”, 2003. – С. 117–124.
7. *Баранько Ю.* Перекладач, а чи співавтор нового бачення? (“Фауст” Гете в перекладі Івана Франка) / Ю. Баранько // Франківські читання : зб статей (150-річчю з дня народження Івана Яковича Франка присвячується) – Черкаси : Вид-во ЧНУ, 2007. – С. 60–63.
8. *Бендзар Б. П.* Вклад Івана Франка в справу популяризації надбань української літератури серед австрійців та німців / Б. П. Бендзар // Іван Франко. Статті і матеріали. Українське літературознавство : міжвідомчий республіканський збірник. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1968. – Вип. 3 – С. 83–88.
9. *Бендзар Б. П.* Творчество Ивана Франко на немецком языке (642. – Л-ра народов СССР. Украинская) : автореф. дисс...канд. филол. наук / Б. П. Бендзар. – К. : Ин-т л-ры им. Т. Г. Шевченко АН УССР, 1969. – 20 с.
10. *Бендзар Б. П.* Поетична спадщина І. Франка німецькою мовою / Б. П. Бендзар //

- Українське літературознавство : республіканський міжвідомчий збірник. Іван Франко. Статті і матеріали – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1971. – Вип. 14. – С. 46–51.
11. *Березинська З.* Німецька народна епічна поезія в перекладах Івана Франка / З. Березинська // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник восьмий. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1960. – С. 130–140.
 12. *Белова А. Д.* Поняття “стиль”, “жанр”, “дискурс”, “текст” у сучасній лінгвістиці / А. Д. Белова // Київський національний університет імені Тараса Шевченка : вісник. Іноземна філологія. – К. : ВЦ “Київський університет”, 2002. – № 32. – С. 11–14.
 13. *Білецький О. І.* Франко й індійська література / О. І. Білецький // Білецький О. І. Зібрання праць : у 5 т. Т. 2. Українська л-ра ХІХ – початку ХХ століття / О. І. Білецький. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 502–521.
 14. *Білик М.* “Едіп цар” Софокла у перекладі Івана Франка / М. Білик // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник сьомий. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1960. – С. 301–332.
 15. *Бортник Є. П.* Іван Франко про Мільтона і його трагедію “Самсон-борець” / Є. П. Бортник // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник восьмий. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1960. – С. 141–150.
 16. *Брунель П.* Што такое параўнальнае літаратуразнаўства? / П. Брунель, К. Пішуа, А.-М. Русо ; пер. с фр. А. Дынька, С. Барысевіча ; под ред. В. Булгакава. – Мн. : Эўрофорум. Бел. Фонд Сораса, 1996. – 240 с. – (Адкрытае грамадства).
 17. *Верещагин Е. М.* Язык и культура. Три лингвострановедческие концепции лексического фона, речеповеденческих тактик и сапъентемы / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Индик, 2005 – 1040 с.
 18. *Возняк М.* Поезії Шевченка в німецьких перекладах Франка / М. Возняк // З життя і творчості Івана Франка. – К. : Вид-во АН УРСР, 1955а. – С. 266–303.
 19. *Возняк М.* Перша передмова І. Франка до перекладу “Фауста” / М. Возняк // З життя і творчості Івана Франка. – К. : Вид-во АН УРСР, 1955б. – С. 88–95.
 20. *Гнатюк М. І.* Періодизація українського франкознавства / М. І. Гнатюк // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали Міжнар. конф., присв. 140-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 25–27 вересня 1996 р.). – Львів : Світ, 1998. – С. 32–40.
 21. *Гольберг М. Я.* Іван Франко і українсько-сербські культурні зв’язки / М. Я. Гольберг. – Львів : Світ, 1991. – 144 с.
 22. *Гольберг М.* Іван Франко і методологічні засади славістики / М. Гольберг // Проблеми слов’янознавства. – 1999. – Вип. 50. – С. 23–35.
 23. *Гольберг М. Я.* Виявлення українсько-сербських літературних взаємин: підсумки та перспективи / М. Я. Гольберг // Іван Франко и срби : зб. радова са међународног симпозијума одржаног у Новом Саду 25–27. новембра 1996. Главни уредник др. Б. Косановић – Нови сад : Српско-украјинско друштво: Архив Војводине, 2006. – С. 163–177.
 24. *Гонтар П.* Українсько-чеські літературні зв’язки в ХІХ ст. : монографія / П. Гонтар. – К. : Державне вид-во худ. л-ри, 1956. – 111 с.
 25. *Григораши Н.* Украинската литературоведска българистика от ХІХ и средата на ХХ век : личности и школи / Н. Григораши. – Велико Търново : Университетско издателство “Св. св. Кирил и Методий”, 2007. – 167 с.
 26. *Гуць М. В.* І. Франко – перекладач південнослов’янського гайдуцького епосу / М. В. Гуць // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник одинадцятий. – Львів : ЛДУ, 1964. – С. 142–150.
 27. *Гуць М. В.* І. Франко – дослідник сербохорватської народної пісні / М. В. Гуць // Іван Франко. Статті і матеріали. Український літературознавчий республіканський

- міжвідомчий збірник. До 110-річчя з дня народження і 50-річчя з дня смерті Великого Каменяра. – Львів : Вид-во Львівського університету, 1966. – Вип. 1. – С. 134–139.
28. *Гуць М. В.* Південнослов'янський гайдуцький епос та сербохорватська народна лірика в перекладах І. Я. Франка / М. В. Гуць // Сербохорватська народна пісня на Україні – К. : Наукова думка, 1966. – Режим доступу: http://rastko.rs/gastko-ukr/au/guc_pisnja_kn.html – 16 лют. 2011.
 29. *Дармограй М. І.* Документи Івана Франка у віденських архівах // Українське літературознавство : республіканський міжвід. збірник. Іван Франко. Статті і матеріали. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1971. – Вип. 14. – С. 89–98. – (Рубрика “Публікації”).
 30. *Денисюк І. О.* Франкознавство : здобутки, втрати, перспективи / І. О. Денисюк // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали Міжнар. конф., присв. 140-річчю від дня нар. Івана Франка (Львів, 25–27 вересня 1996 р.). – Львів : Світ, 1998. – С. 12–18.
 31. *Дзера О. В.* Іван Франко – перекладач творів Дж. Г. Байрона / О. В. Дзера // Іван Франко – дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р.) – Львів : Видавничий центр Львівського національного ун-ту імені Івана Франка, 2008. – Т. 1. – С. 1060–1070.
 32. Дискурс іноземномовної комунікації : монографія. – Львів : Вид-во Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2001. – 495 с.
 33. *Домбровский О. А.* Іван Франко – переводчик и популяризатор творчества Данте : автореф. дисс... канд. филол. наук / О. А. Домбровский. – Львов : Изд-во Львовск. ун-та, 1954. – 16 с.
 34. *Домбровский О. А.* Франко – інтерпретатор і перекладач “Нового життя” Данте / О. А. Домбровский // Наукові записки Львів. держ. ун-ту імені Івана Франка. Ф-т іноземних мов. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1955. – Т. XXX ; вип. I. – С. 76–91.
 35. *Домбровский О. А.* Іван Франко – теоретик перекладу / О. А. Домбровский // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник шостий – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1958. – С. 306–330.
 36. *Домбровский О. А.* Перші Франкові переклади “Божественної комедії” / О. А. Домбровский // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник сьомий. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1960 – С. 295–300.
 37. *Драгоманов М.* Гете і Шекспір у перекладі українською. Женева, 1882 (“Вольне слово”, № 31) / М. Драгоманов // Зарубіжна література : всеукраїнська газета для вчителів Гол. ред. І. Мойсеїв. – Число 14 (318). – Квітень 2003. – С. 2.
 38. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора ; перекл. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. перекл. О. Шевченко. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003 – 503 с.
 39. *Журавська І. Ю.* Іван Франко і зарубіжні літератури : монографія / І. Ю. Журавська ; відп. ред. акад. О. І. Білецький. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 383 с.
 40. *Завідняк Б.* Франко і германський дух. Ідейно-естетичні підходи Івана Франка у популяризації німецькомовного письменства / Б. Завідняк // Нагуєвицькі читання-2007: Іван Франко і сучасна Україна : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (Нагуєвичі, 1–2 вересня 2007). – Дрогобич : Посвіт, 2008. – С. 194–221.
 41. *Загайська Г. М.* Твори Горация у перекладах І. Франка / Г. М. Загайська // Іноземна філологія : республіканський міжвід. наук. зб. – 1988. – № 23. – С. 72–77. (Вип. 91. Питання класичної філології).
 42. Зв'язки Івана Франка з чехами та словаками / упорядкували М. Мольнар та М. Мундяк. – Б. м. : Словацьке вид-во худ. л-ри, 1957. – 692 с. (Styky Ivana Franka z českmi a

- slovákami. Zostavili Michal Molnar a Mária Mundáková. – S.a. : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatury).
43. *Зимомря М. І.* Переклад як ідейно-художня структура у творчій концепції Івана Франка / М. І. Зимомря // Українське літературознавство : республіканський міжвідомчий науковий збірник. Іван Франко. Статті і матеріали. – Львів : Світ, 1990. – Вип. 54. – С. 27–32.
 44. *Зимомря М. І.* Іван Франко : логіка інтерпретації мовою мети / М. І. Зимомря, І. М. Зимомря // Рецептивні моделі творчості Івана Франка : зб. наук. праць на пошану проф. Романа Гром'яка з нагоди його 70-ліття / за ред. проф. М. П. Ткачука. – Тернопіль : ТНПУ, 2007. – С. 182–194.
 45. *Зорівчак Р. П.* Місце Івана Франка в історії українського перекладознавства / Р. П. Зорівчак // Наша культура : літературний та науково-популярний часопис українців Польщі. – 1977. – № 5. – С. 3–4; № 6. – С. 2–5.
 46. *Зорівчак Р. П.* Шекспірові сонети в інтерпретації Івана Франка / Р. П. Зорівчак // Іван Франко і світова культура : матеріали міжнародного симпозиуму ЮНЕСКО (Львів, 11–15 вересня 1986) : у 3 кн. / упоряд. Б. З. Якимович ; редкол. : І. І. Лукінов, М. В. Брик, Г. Д. Вервес та ін. – К. : Наукова думка, 1989. – Кн. 2. – С. 265–268.
 47. *Зорівчак Р. П.* Обговорення / Р. П. Зорівчак // Іван Франко і світова культура : матеріали Міжнародного симпозиуму ЮНЕСКО (Львів 11–15 вересня 1986 р.) : у 3-х кн. / упоряд. Б. З. Якимович ; редкол. : І. І. Лукінов, М. В. Брик, Г. Д. Вервес та ін. – К. : Наукова думка, 1989б. – Кн. 2. – С. 300.
 48. *Зорівчак Р. П.* Внесок Івана Франка в розвиток перекладознавчої думки в Україні / Р. П. Зорівчак // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали Міжнар. конф., присв. 140-річчю від дня нар. Івана Франка (Львів, 25–27 вересня 1996 р.). – Львів : Світ, 1998. – С. 41–46.
 49. *Зорівчак Р. П.* Політико-культурологічна концепція Івана Франка : переклад в Україні як націєтворчий чинник / Р. П. Зорівчак // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 року). – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2008. – Т. 2. – С. 1010–1025.
 50. *Зуєвський О.* Елементи біографічної концепції у Франкових перекладах сонетів Шекспіра / О. Зуєвський // Symbolae in honorem Georgii Y. Shevelov (Separatum). – Monaghii. – München, 1971. – S. 496–504.
 51. Іван Франко і серби: Збірник радова са међународног симпозијума одржаног у Новом Саду 25–27. новембра 1996. Главни уредник др. Б. Косановић – Нови сад : Српско-українсько друштво : Архив Војводине, 2006. – 221 с.
 52. Іван Франко : дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 року). – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2008. – Т. 1. – 1160 с.
 53. *Льницький М.* Порівняльне літературознавство : в 2 ч. Ч. І. Лекційний курс : навч. посібник / М. Льницький, В. Будний. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 280 с.
 54. *Лучук І.* Ассіро-вавілонська поезія у сприйнятті Івана Франка / І. Лучук // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали Міжнар. конф., присв. 140-річчю від дня нар. Івана Франка (Львів, 25–27 вересня 1996 р.). – Львів : Світ, 1998. – С. 825–827.
 55. *Неврлі М.* Іван Франко і чеська культура / М. Неврлі // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник п'ятий. – Львів : Вид-во Львівського університету, 1956. – С. 216–249.

56. *Канівець Н.* Рецептивна бернсіана Івана Франка та його російських і польського побратимів / Н. Канівець // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць ф-ту лінгвістики Гуманітарного ін.-ту Нац. авіац. ун-ту. – К. : ІВЦ Держкомстату України. – 2006. – Вип. 13. – С. 30–38.
57. *Козлова Н. П. І.* Франко – перекладач містерії “Каїн” Байрона / Н. П. Козлова // Наукові записки Житомирського державного педагогічного інституту ім. Івана Франка. – 1959. – Т. XI. – С. 95–110. – (Серія лінгвістична).
58. *Коптилов В. В.* Очерк истории украинского поэтического перевода (дооктябрьский период) : автореф. дисс. ...канд. филол. наук / В. В. Коптилов. – К. : КолГУ им. Т. Г Шевченко, 1963. – 17 с.
59. *Коцюбинська М.* Листи і люди : роздуми про епістолярну творчість / Михайлина Коцюбинська. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. – 584 с.
60. *Кочубей Ю. М.* Іван Франко і літератури народів Близького та Середнього Сходу / Ю. М. Кочубей // Іван Франко і світова культура : у 3 кн. : матеріали Міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО (Львів, 11–15 вересня 1986) / упоряд. Б. З. Якимович ; редкол. : І. І. Лукінов, М. В. Брик, Г. Д. Вервес та ін. – К. : Наукова думка, 1989. – Кн. 1. – С. 124–128.
61. *Кравець Я. І.* Бельгійський письменник Жорж Роденбах в інтерпретації Івана Франка / Я. І. Кравець // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали Міжнар. конф., присв. 140-річчю від дня нар. Івана Франка (Львів, 25–27 вересня 1996 р.). – Львів : Світ, 1998. – С. 820–824.
62. *Крушинська О. Г.* Поезії Поля Верлена у перекладі Івана Франка / О. Г. Крушинська // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць / відп. за випуск А. Д. Белова. – К., 2000. – С. 217–221.
63. *Кузик Д. М.* “Пісня поета” із поеми Байрона “Дон-Жуан” у перекладі Івана Франка / Д. М. Кузик // Українське літературознавство. Іван Франко. Статті і матеріали : республ. міжвід. збірник. – 1973. – Вип. 20. – Львів : Видавниче об’єднання “Вища школа” ; Вид-во при Львівському ун-ті. – С. 81–85.
64. *Кузик Д. М.* “Пісня про сорочку” Т. Гуда в перекладі І. Франка / Д. М. Кузик // Українське літературознавство Іван Франко. Статті і матеріали : республ. міжвід. збірник. – 1979. – Вип. 32. – Львів : Вид-во при Львівському ун-ті видавничого об’єднання “Вища школа”. – С. 28–33.
65. *Кузик Д. М.* Творчість Чарльза Діккенса у сприйнятті І. Франка / Д. М. Кузик // Українське літературознавство. Іван Франко. Статті і матеріали : республ. міжвід. збірник. – 1982. – Вип. 38. – Львів : Вид-во при Львівському ун-ті видавничого об’єднання “Вища школа”. – С. 34–39.
66. *Кулеба Е.* Мелодичност српских народних песама у преводима Ивана Франка / Е. Кулеба // Іван Франко и серби : зборник радова са међународног симпозијума одржаног у Новом Саду 25–27. новембра 1996. Главни уредник др. Б.Косановић – Нови сад : Српско-українсько друштво : Архив Војводине, 2006. – С. 108–113.
67. *Кулінич А. В.* Російська поезія в перекладах Івана Франка / А. В. Кулінич // Наукові записки Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка : збірник філологічного факультету № 9 присвячений 100-річчю з дня народження Івана Яковича Франка / відп. ред. проф. О. І. Білецький – К. : Вид-во Київ. держ. ун-ту, 1956. – Т. XV. – Вип. VII. – С. 19–33.
68. *Кусько К. Я.* Йоганн Вольфганг фон Гете : Життя. Творчість. Шлях до українського читача: Передмова / К. Я. Кусько // Йоганн Вольфганг фон Гете : каталог книжкових видань / уклад. М. Колодій, З. Домбровська ; наук. ред., авт. передмови К. Кусько ; ред. кол. : Б. Якимович (гол.) та ін. – Львів : Видавничий центр Львів. ун-ту, 2001. – С. 9–28.

69. *Кусько К.* Франко і Гете : дискурс поетичних стратегій і культур / К. Кусько // Іван Франко : дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 року). – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010. – Т. 2. – С. 493–497.
70. *Лебединська Т. М.* Культура Сходу в літературній і науковій діяльності Івана Франка / Т. М. Лебединська // Іван Франко і світова культура : матеріали міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО (Львів, 11–15 вересня 1986) : у 3 кн. / упоряд. Б. З. Якимович ; редкол. : І. І. Лукінов, М. В. Брик, Г. Д. Вервес та ін. – К. : Наукова думка, 1989. – Кн. 2. – С. 61–63.
71. *Лисий І.* Оприсутнений Франко Володимира Мазепи (Рецензія на книжку В. Мазепи “Культуроцентризм світогляду Івана Франка”) / І. Лисий // Могилянські історико-філософські студії : наукове видання. – К. : Видавничий дім “Кисво-Могилянська академія”, 2008. – С. 414–421.
72. *Лозинський І. М.* Твори Карла Гавлічка-Боровського в інтерпретації та перекладах Івана Франка / І. М. Лозинський // З історії чехословацько-українських зв’язків / Z dejín československo-ukrajinských vzťahov. – Братіслава : Словацьке вид-во худ. л-ри, 1959. – С. 81–98.
73. *Мазепа В. І.* Культуроцентризм світогляду Івана Франка / В. І. Мазепа. – К. : ПАРА-ПАН, 2004. – 232 с.
74. *Маленька Т. Ф.* Гафіз, Гете, Франко : до проблеми рецепції перської класичної поезії / Т. Ф. Маленька // Іван Франко : дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 року). – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2008. – Т. 1. – С. 1091–1097.
75. *Малярчук Н.* Іван Франко и българската литература : дисс. ... канд. філол. науки / Н. Малярчук. – София : Софийски държавен ун-т “Климент Охридски”, 1963. – 361 с.
76. *Малярчук Н. Д.* Іван Франко – преводач на български народни песни / Н. Д. Малярчук // Известия на Ин-та за литература. – София, 1965. – Кн.16. – С. 61–90.
77. *Мишанич О.* Іван Франко і угорська література / О. Мишанич // О. Мишанич. 3 минутих літ. Літературознавчі статті й дослідження різних років / О. Мишанич. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2004. – С. 78–81.
78. *Мороз О. Н.* Маловивчені та недосліджені питання франкознавства / О. Н. Мороз // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник дванадцятий. – Львів : Видавництво Львівського університету, 1965 – С. 5–16.
79. *Москаленко М.* Нариси з історії українського перекладу / М. Москаленко // Всесвіт : незалежний літературно-мистецький та громадсько-політичний місячник – К. : Видавничий Дім “Всесвіт”, 2006 – № 5–6. – С. 174–194.
80. *Науменко А. М.* Від рецепції через інтерпретацію до аналізу / А. М. Науменко // Нова філологія. – 2000. – № 1. – С. 305–319.
81. *Науменко Н.* Лірика Поля Верлена в українських перекладах / Н. Науменко // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць ф-ту лінгвістики Гуманітарного ін-ту Нац. авіац. ун-ту. – К. : ІВЦ Держкомстату України. – 2005. – Вип. 10. – С. 303–312.
82. *Новосядла Е. І.* Іван Франко и англоязычные литературы (К истории культурных связей Украины и англоязычных стран конца XIX – начала XX столетий) / Е. И. Новосядла. – Спец. 10.01.03. Литература народов СССР // Украинская литература : диссертация. ... канд. филол. наук. – Львов : ЛГУ им. Ивана Франко, 1979. – 193 с.
83. *Осовецька Л. С.* Переклади Івана Франка з німецько-швейцарської літератури /

- Л. С. Осовецька // Наукові записки Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка : збірник філологічного факультету № 9 присвячений 100-річчю з дня народження Івана Яковича Франка / відп. ред. проф. О. І. Білецький. – К. : Вид-во Київ. держ. ун-ту, 1956. – Т. XV. – Вип. VII. – С. 143–157.
84. *Паляниця Х.* З невідомих перекладів Івана Франка революційної поезії В. Гюго / Х. Паляниця // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник сьомий. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1960. – С. 17–27.
85. *Паляниця Х.* Невідомий переклад Ів. Франка з поезії В. Гюго / Х. Паляниця // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник дев'ятий. Присвячується 100-річчю з дня смерті Т. Г. Шевченка. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1962. – С. 175.
86. *Паляниця Х. В.* Франкові переклади французької художньої прози XIX ст. / Х. В. Паляниця // Збірник робіт аспірантів романо-германської і класичної філології Львівського ордену Леніна державного університету імені Івана Франка. – Львів, 1962. – С. 3–10.
87. *Паляниця Х. В.* Іван Франко – критик, популяризатор і перекладач французької літератури XIX ст. на Україні : дис.... канд. філол. наук / Х. В. Паляниця. – Львів : МВССО, Львівський ордену Леніна політехнічний ін-т, 1967. – 214 с.
88. *Паляниця Х. В.* Переклади І. Франка із французьких поетів / Х. В. Паляниця // Українське літературознавство. Іван Франко. Статті і матеріали : республіканський міжвід. наук. зб. – Львів : Вид-во при Львів. держ. ун-ті видавничого об'єднання “Вища школа”, 1980. – Вип. 34. – С. 107–115.
89. *Пахльовська О.-С.-Я.* Творчість Івана Франка як модель культурно-національної стратегії / О.-С.-Я. Пахльовська // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали Міжнар. наук. конф., присв. 140-річчю від дня нар. Івана Франка (Львів, 25–27 вересня 1996 р.). – Львів : Світ, 1998. – С. 19–31.
90. *Пачовський Т. І.* Іван Франко – перекладач Міцкевича / Т. І. Пачовський // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник п'ятий. – Львів : Вид-во Львівського університету, 1956. – С. 309–325.
91. *Пачовський Т. І.* Поезії І. Франка польською мовою / Т. І. Пачовський // Іван Франко. Статті і матеріали. Збірник дванадцятий. – Львів : Вид-во Львівського університету, 1965. – С. 81–88.
92. *Пачовський Т. І.* Українська пісня в польських перекладах І. Франка / Т. І. Пачовський // Народна творчість та етнографія: Орган Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського АН УРСР і Мін-ва культури УРСР. – К. : Наукова думка, 1966. – № 5. – С. 81–83.
93. *Пачовський Т. І.* Питання адекватності в оповіданнях І. Франка польською і українською мовами // Іван Франко. Статті і матеріали. Український літературознавчий республіканський міжвідомчий збірник. – Вип. 1. – До 110-річчя з дня народження і 50-річчя з дня смерті Великого Каменяря. – Львів: Вид-во Львівського університету, 1966. – С. 126–133.
94. *Пачовський Т. І.* “Слово о полку Ігоревім” в поезії І. Франка / Т. І. Пачовський // Український Календар : Часопис українців Польщі. – Варшава, 1986. – С. 94–97.
95. *Погребенник В. Ф.* Інонаціональні мотиви поезії Івана Франка / В. Ф. Погребенник // Сучасний погляд на літературу : зб. наук. праць / редкол. : В. Ф. Погребенник (відп. ред.), С. С. Кіраль (заст. відп. ред.), І. В. Савченко (відп. секр.) та ін. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2006. – Вип. 10. – С. 3–9.
96. *Погребенник Ф. П.* Іван Франко в українсько-російських літературних взаєминах : дослідження / Ф. П. Погребенник. – К. : Дніпро, 1986. – 301 с.
97. *Ривкіс Я.* Іван Франко – дослідник російської та зарубіжної літератур (Наукові записки Житомирського держ. пед. ін-ту ім. Івана Франка / Я. Ривкіс. – Житомир, 1959. – Т. X. – С. 3–196.

98. *Рудая Т. П.* Иван Франко – исследователь славянского фольклора : автореф. дисс ... канд. филол. наук. спец. 648. Фольклористика / Т. П. Рудая. – К. : Ин-т искусствознания, фольклора и этнографии им. М. Ф. Рильского, 1971. – 28 с.
99. *Рудницький Л.* Балади Гете в перекладі Івана Франка / Л. Рудницький // Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин : матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 140-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 25–27 вересня 1996 р.). – Львів : Світ, 1998. – С. 792–797.
100. *Рудницький Л.* Иван Франко і німецька література : наукове видання / Л. Рудницький ; відп. ред. О. Купчинський. – 2-ге уточнене і розширене видання // Наукове товариство ім. Шевченка. Українознавча бібліотека НТШ. – Львів, 2002. – Ч.10. – 239 с.
101. *Смольницька О. О.* Перекладацька діяльність І. Я. Франка : внесок у дослідження давньої скандинавської літератури [Електронний ресурс] / О. О. Смольницька // Культура народів Причорномор'я – 2006. – №83. – С. 68–71. – (Вопросы духовной культуры. Филологические науки) . – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/Articles/Kultnar/knp83/knp83_68-71.pdf/.
102. *Теплий І. М.* Иван Франко як перекладач Шевченкового “Заповіту” німецькою мовою / І. М. Теплий // Deutsch als Fremdsprache in der Ukraine : Zeitschrift des UDGVDoz [Часопис Асоціації українських германістів]. – 2005. – №16. – С. 12–18 (нім. мовою).
103. *Теплий І. М.* Иван Франко-перекладач : парадигма дослідження / І. М. Теплий // Франкознавчі студії : зб. наук. праць / Є. Пшеничний (голов. ред.), Л. Винар, В. Винницький та ін. – Дрогобич : Коло, 2007. – Вип. 4. – С. 318–335.
104. *Теплий І. М.* “Зів’яле листя” Івана Франка англійською мовою: проблеми перекладу: Стаття / І. М. Теплий // Вісник Львівського університету. – 2007. – С. 36–57. – (Серія “Журналістика”, вип. 31).
105. *Теплий І. М.* Солодкі муки перекладу / І. М. Теплий // Франко І. Я. Зів’яле листя : лірична драма. – Вид. друге, доп. / І. Я. Франко ; перекл. англ. І. Теплий. – Львів : СПОЛОМ, 2007в. – С. 5–25.
106. *Теплий І. М.* Англомовному читачеві (англійською мовою) / І. М. Теплий // Франко І. Я. Зів’яле листя : лірична драма / І. Я. Франко ; перекл. англ. І. М. Теплий. – Вид. друге, доп. – Львів : СПОЛОМ, 2007. – С. 26–29.
107. *Теплий І. М.* Перекладознавчий доробок І. Франка та проблеми інтерпретації “Зів’ялого листя” англійською мовою / І. М. Теплий // Світ дослідницьких студій. Філософія. Культурознавство. Мовознавство. Літературознавство. Перекладознавство. Педагогіка : Записки факультету романо-германської філології. – Вип. III. Науковий збірник на пошану проф. Миколи Зимомрі / за ред. : Валерій Скотний, Володимир Кемінь, Іван Зимомря. – Дрогобич, 2007. – С. 349–371.
108. *Теплий І.* Творчий метод Івана Франка-перекладача у контексті його суспільно-політичної діяльності / І. Теплий // Теорія і практика перекладу. Наукові записки факультету романо-германської філології. Вип. IV. Філологічні науки. – К. ; Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені І. Франка, 2008. – С. 223–243.
109. *Теплий І. М.* Перекладознавча проблематика Івана Франка (на матеріалі науково-критичних праць та листів) / І. М. Теплий // Іван Франко : дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 року). – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2008. – Т. 1. – С. 1025–1046.
110. *Теплий І. М.* Англомовному читачеві (англійською мовою) / І. М. Теплий // Франко І. Я. Зів’яле листя : лірична драма. – Вид. третє, доп. / І. Я. Франко ; перекл. англ. І. М. Теплий. – Львів : СПОЛОМ, 2009. – С. 26–29.

111. *Теплий І. М.* Поетичні традиції цільової мови та їхнє врахування у перекладі (На матеріалі ліричної драми І. Франка “Зів’яле листя”) / І. М. Теплий // Зміст професійної підготовки учителя іноземної мови у контексті Болонського процесу : матеріали Всеукраїнської конференції 28–29 квітня 2009 р. – Дрогобич : Оперативна Поліграфія А4, 2009. – С. 151–168.
112. *Теплий І. М.* “Зів’яле листя” Івана Франка англійською мовою: проблеми відтворення в світлі Франкової перекладацької концепції / І. М. Теплий // Нагуєвицькі читання-2008: Іван Франко і новітнє українство : матеріали Міжнародної наукової конференції / ред. кол. П. Іванишин, Я. Радевич-Винницький та ін. – Дрогобич : Посвіт, 2009. – С. 190–212.
113. *Теплий І. М.* Перекладознавча концепція Івана Франка / І. М. Теплий // Вісник Львівського університету. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка. – 2010. – Вип. 51 – С. 53–83. – (Серія філологічна. Франкознавство).
114. *Теплий І. М.* Форми засвоєння іншомовного тексту у літературно-науковій діяльності Івана Франка / І. М. Теплий // Парадигма : зб. наук. праць на пошану Миколи Ільницького. – Львів : Інститут українознавства імені І. Крип’якевича НАН України, 2010. – Вип. 5. – С. 107–128.
115. *Теплий І. М.* Науковий текст Івана Франка : тематика і проблематика / І. М. Теплий // Українське літературознавство : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 74. – С. 221–238.
116. *Теплий І. М.* Англomовному читачеві = To the Anglophone Reader / І. М. Теплий // Франко І. Я. Зів’яле листя : лірична драма. – Вид. четверте, переробл. і доп. / І. Я. Франко ; перекл. англ. І. М. Теплий. – Львів : СПОЛОМ, 2011. – С. 26–29 (До 155-річчя від дня народження І. Франка).
117. *Терзійска Л.* Украинский поэт Иван Франко, переводчик на “Слово о полку Игореве” / Л. Терзійска // Език и литература : Списание на българска и славянска филология. Орган на дружеството на филолозите българи. – Година XLI. 3/86 – С. 84–88.
118. *Финкель А. М.* Иван Франко – переводчик Некрасова / А. М. Финкель // Известия Академии наук СССР. Отделение литературы и языка. – М. : Изд-во АН СССР, 1956. – Т. XV. – Вып. 4. – С. 336–351.
119. *Франко І.* Додаткові томи до Зібрання творів у п’ятдесяти томах / І. Франко ; редкол.: М. Жулинський (голова) та ін. – К. : Наукова думка, 2008. – Т. 52: Оригінальні та перекладні поетичні твори / ред. тому М. Бондар. – 1040 с.
120. *Франко І.* Передне слово / І. Франко // Фавст. Трагедія Йогана Вольфганга Гете. Часть перша. З німецького переклав і пояснив Іван Франко. – У Львові : Заходом Редакції “Сьвіта”, 1882. – С. V–XIII.
121. *Франко І.* Зібр. творів : у 50-ти т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1976–1986.
122. *Хайдуковий Л.* Франков превод Лазаревићеве приповетке На бунару / Л. Хайдуковий // Иван Франко и срби : зборник радова са међународног симпозијума одржаног у Новом Саду 25-27. новембра 1996. Главни уредник др. Б. Косановић. – Нови сад : Српско-украјинско друштво: Архив Војводине, 2006. – С. 128–136.
123. *Чуб Л.* Франковий пошук істини / Л. Чуб // Персонал Плюс. – № 30 (435) 27 липня – 2 серпня 2011 р. – Режим доступу: www.personal-plus.net/435/8216.html – 5 груд. 2011 р.
124. *Шаповалова М. С.* Франко как исследователь и переводчик Шекспира (Борьба Ивана Франко против извращения Шекспира буржуазными комментаторами и переводчиками) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук / М. С. Шаповалова. – Львов : Львовский госуниверситет имени Ивана Франко, 1950. – 16 с.
125. *Шаповалова М. С.* Шекспір в українській літературі : монографія / М. С. Шаповалова ; відп. ред. В. А. Моторний. – Львів : Видавниче об’єднання “Вища школа”, 1976. – 212 с.

126. *Anczewska E.* Iwan Franko jako tłumacz Mickiewicza / E. Anczewska // *Slavia Orientalis*. – 1958. – Rocznik VII. – Nr. 1. Red. Samuel Fiszman. – Warszawa, 1958. – S. 85–109.
127. *Basaj M.* Ze spostrzeżeń nad językiem Iwana Franki / M. Basaj // Іван Франко і світова культура : матеріали міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО (Львів, 11–15 вересня 1986) : у 3 кн. / упоряд. Б. З. Якимович ; редкол. : І. І. Лукінов, М. В. Брик, Г. Д. Вервес та ін. – К. : Наукова думка, 1989. – Кн. 2. – С. 146–153.
128. *Ciceronis M. Tullii.* De optimo genere oratorum / M. Ciceronis // *Ciceronis M. Tullii Pars I. Opera rhetorica. Recognovit C. E. W. Mueller.* – Lipsiae : In aedibus B.G.Teubneri, 1907. – P. 383–388.
129. *Hlynsky B.* Ivan Franko et Emile Zola: Thèse pour le doctorat du 3e cycle présenté à l'Université de la Sorbonne Nouvelle / B. Hlynsky. – Paris III. – S. a. – 425 p.
130. *Franko I.* Beiträge zur Geschichte und Kultur der Ukraine: Ausgewählte deutsche Schriften des revolutionären Demokraten 1882–1915. Unter Mitarbeit von O.I. Bilećkyj und I.I. Bass. Herausgegeben und eingeleitet von E. Winter und P. Kirchner / I. Franko // *Quellen und Studien zur Geschichte Osteuropas.* Herausgegeben von E. Winter. – Band XIV. – Berlin : Akademie. – Verlag, 1963. – 578 s.
131. *Even-Zohar I.* The Position of Translated Literature within the Literary Polysystem / I. Even-Zohar // *The Translation Studies Reader.* Edited by Lawrence Venuti. Advisory Editor: Mona Baker. – London and New York : Routledge, 2000. – P. 192–197.
132. *Mischtschenko L. A.* Literarische Übersetzung Studiengang “Theorie und Praxis des Übersetzens”: Lehrbuch / L. A. Mischtschenko, O. M. Turtschenko. – Winnyzja : NOWA KNYHA, 2003. – 176 s.
133. *Nevrlý M.* Ivan Franko a česká literatúra / M. Nevrlý // *Věčna družba.* – Praha, 1955. – S. 320–355.
134. *Žyla W. T.* “Ivan Franko : Goethe’s translator and interpreter”. Johann Wolfgang von Goethe : One Hundred and Fifty Years of Continuing Vitality. Ed. by Ulrich Goebel, Wolodymyr T. Zyla. Lubbock / W. T. Žyla. – Texas : Texas Tech Press, 1984. – P. 193–195.
135. *Žyla W. T.* Johann Wolfgang von Goethe in der ukrainischen Literatur / T. Žyla Wolodymyr. – München, 1989 – 96 s.

*Стаття надійшла до редколегії 10.09.2011
Прийнята до друку 26.09.2011*

THE FOREIGN-LANGUAGE DISCOURSE OF IVAN FRANKO: CONCEPTUAL TENETS

Ivan TEPLYYY

*The Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Foreign Languages for Humanities,
1, Universytets'ka Str., Lviv 79005, Ukraine,
e-mail: i_teplyi@rambler.ru*

The article highlights the issue of conceptualizing the foreign-language discourse of Ivan Franko. The subject-matter, it is emphasized, requires that a synthetic approach inherent to many a work by Ivan Franko, primarily his doctoral thesis, be employed. On the other hand, an approach like this enables one to bring together all the linguistic variety of Ivan Franko's translated, and,

generally, creative work, first of all in the theoretical respect including the whole gamut of styles, viz. scientific, publicistic, and that of imaginative writing. It is hardly probable, in this case, that any major work by I. Franko on the subject in question would, therefore, escape a researcher's attention.

Key words: concept, discourse, synthesis, translation, reception, intertextuality.

ИНОЯЗЫЧНЫЙ ДИСКУРС ИВАНА ФРАНКО: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ

Иван ТЭПЛИЙ

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра иностранных языков для гуманитарных факультетов,
ул. Университетская, 1. Львов, 79005, Украина,
e-mail: i_teplyi@rambler.ru*

В статье рассматривается проблема концептуализации иноязычного дискурса И. Франко. Подчеркивается, что тема требует синтетического подхода, присущего многим работам И. Франко, прежде всего его докторской диссертации. С другой стороны, такой подход дает возможность свести воедино все языковое разнообразие переводческого и, в целом, творческого наследия И. Франко прежде всего с теоретической точки зрения во всем богатстве стилей – научного, публицистического и художественного. Таким образом, маловероятно, чтобы важный труд И. Франко на интересующую нас тематику ускользнул от внимания исследователя.

Ключевые слова: концепция, дискурс, синтез, перевод, рецепция, интертекстуальность.